

**Türkiye ve Irak Hükûmetleri arasında aktedilen Veteriner mukavelenamesi-
nin tasdiki hakkında kanun**

(Resmî Gazete ile neşir ve ilâm : 26/IV/1941 - Sayı : 4794)

No.
4003

Kabul tarihi
21 - IV - 1941

BİRİNCİ MADDE — Türkiye Cümhuriyeti Hükûmeti ile Irak Kırallığı Hükûmeti arasında 27 ikinci kânun 1938 tarihinde Bağdat da akit ve imza edilen Veteriner mukavelenamesi kabul ve tasdik edilmiştir.

İKİNCİ MADDE — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

ÜÇÜNCÜ MADDE — Bu kanun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

24 nisan 1941

Bağdad

28 - XII - 1938

ZABITNAME

Hazır bulunanlar

İran Devlet Murahhası :

Doktor Hamedy

İran Veteriner işleri umum müdürü

Irak Devlet Murahhasları :

Memet Faruk Eldamluci

Irak Veteriner işleri umum müdürü ve Murahhas heyeti reisi.

Doktor Zeki Sait

Irak Veteriner işleri iktisat kısmı müdürü ve konferans kâtibi.

Doktor Arthur Cilder

Irak Salgın hastalıklar kısmı müdürü ve kâtip.

Suriye ve Lübnan Hükûmetleri Murahhas heyeti :

Albay Veteriner Lamarque

Fransız mandası altında bulunan Şark Hükûmetleri Hayvan sağlığı zabıtası işleri müdürü ve Heyeti murahhasa reisi.

Doktor Kâmil Homsi

Suriye Hükûmeti Veteriner müfettişi.

Doktor E. Nehme

Lübnan Cümhuriyeti Veteriner işleri şefi.

Türkiye Cümhuriyeti Murahhas heyeti :

Doktor Sabri Okutman

Ziraat vekâleti Veteriner işleri umum müdürü.

Muzaffer Bekman

Veteriner işleri umum müdürlük Mütihazası müşaviri.

Mr. Gourji Sassoon

Kâtip.

17 kânunusani 1938 gününden itibaren Bağdad da toplanmış bulunan Veteriner kongresi hayvanların salgın hastalıklarını söndürmek için en iyi usulleri müştereken mütalea ettikten sonra hayvan hastalıklarının intişarına karşı müessir bir surette mücadele etmek ve hayvan ve menşei hayvanî maddelerin ticaretini kolaylaştırmak maksadı ile bir mukavele projesi yapmak sureti ile meselesine son vermiştir.

Bu kongreye iştirak etmiş bulunan Devletlerin Murahhas heyetleri ekli bulunan Mukavele projesini kendi Hükûmetlerine tasdik ettirmek hususunda müttelik kalmışlardır.

Faruk Eldamluci Lamarque S. Okutman Hamedy Kâmil Homsi Muzaffer Bekman E. Nehme

MUKAVELE

Türkiye Cümhur Reisi, Majeste Irak Kırâlı, Majeste İran Şehinşahi ile, Suriye ve Lübnan hakkındaki beynelmilel akidlerle kendisine tanınmış olan salâhiyetlere istinaden hareket eden Fransa Cümhuriyeti Hükûmeti hayvanların salgın hastalıklara karşı fasılasız bir mücadelenin daha müessir olabilmesi ancak alâkadar memleketlerin müşterek çalışmalarını ile husul bulacağına,

Bundan başka Milletler arasında hayvan ve hayvan maddeleri mümadesini kolaylaştıracak her nevi faaliyet programının başında daha sıkı ve daha yakın bir teşriki mesai de dahil olduğu halde, bütün vasıtalarla veteriner sıhhi şartlarının ıslahı esası bulunması lâzımgöleceğine kani olmuşlar :

ve Murahhas olarak;

Türkiye Cümhur Reisi,

Ziraat vekâleti Veteriner İşleri Umum Müdürü Dr. Sabri Okutman ile Veteriner İşleri Umm müdürlük Mütihazsıs müşavir Muzaffer Berkmanı,

Majeste Irak Kırâlı,

Irak Veteriner İşleri Umum Müdürü ve Murahhas Heyeti Reisi Mehmet Faruk Eldamluci ile Irak Veteriner İşleri İktisad kısmı müdürü Dr. Zeki Sait'i;

Majeste İran Şahinşahi,

İran Veteriner İşleri umum müdürü Dr. Hamedy'i;

Fransız Cümhuriyeti Hükûmeti,

Fransız mandası altında bulunan Şark Hükûmetleri Hayvan sağlığı zabıtası işleri Müdürü ve Heyeti Murahhasa Reisi Albay Veteriner Lamarque'i Suriye Hükûmeti veteriner Müfettişi Dr. Kâmil Homsi'yi, Lübnan Cümhuriyeti Veteriner işleri Şefi Dr. E. Nehme'yi,

tain etmişlerdir.

Bu murahhaslar salâhiyetnamelerini teati ettikten sonra aşağıdaki hükümleri kararlaştırmışlardır :

Madde — 1

Hayvanların ve menşei hayvanî olan maddelerin ve sarî hayvan hastalıklarının intişarına sebep olabilecek maddelerin Âkit memleketlerden birisinin arazisine ithali ancak aşağıdaki hudut kaplarına inhisar etmiştir.

İran

Irak

Kasrişirin

Hanikin

Irak	Türkiye
Zakko	Gizre (Sellubi)
Ammadiye	Şemdinan
Irak	Suriye
Musul	Telkoçak
Sinjar	Dirzor
Anah	Ebu Kemal
Türkiye	Suriye
Kilis	Azaz
Birecik	Cerablus
Akçakoyunlu (Çobanbeyli)	Telkoçak
Mardin (Nusaybin - Kamışlı)	Bab

Hudut kapılarının mevki ve adetleri Âkit Tarafların muvafakati ile tadil edilebilir.

Mecburî olarak veteriner servisi tarafından kontrolü icap eden bütün bu geçit noktalarında bu mukavelenin tasdiki tarihinden bir sene zarfında tahaffuzhaneler inşa edilecektir.

Madde — 2

Gerek ihracata ve gerekse transite tahsis edilen hayvan ve menşei hayvanî maddelerin Devlet veterineri veyahut Devlet tarafından bu işe mezun kılınmış bir veteriner tarafından verilmiş menşe ve sıhhat şahadetnamesini haiz olacaklardır.

Alâkadarlar tarafından verilen menşe şahadetnameleri sıhhat şahadetnamelerinin tanzimine esas olacaktır.

Madde — 3

Hayvan ve maddelerine verilecek sıhhat şahadetnameleri :

- Canlı hayvanlara ait (Nümune : 1),
- Mahsulâtı hayvaniyeye ait (Nümune : 2).

Olduğuna göre merbut hususî nümunelere tevfikân tanzim olunacaktır.

Feresiyeye ait olan bu şahadetnameler beher şahıs için ayrı, ayrı tanzim edilecektir. Diğer hayvanlara ait olanlar için (Tuyur dahil) (Erkek ve dişi damızlıklar hariç) müşterek bir şahadetname verilecektir.

Sığırlara marka vurulacak ve bunların şahadetnamelerinde işbu marka yazılacaktır. Sıhhat şahadetnamelerinin itibar müddeti azamî on beş gündür.

Madde — 4

Sıhhat şahadetnameleri hayvanların şahsan sıhhatte olduklarını ve menşelerinden itibaren ve bu menşein yirmi kilometre kutrundaki sahada :

- Sığır vebası, zatülcemb verrei muhitî, hastalıklarının bir senedenberi;
- Hummai kulâi, koyun ve keçi çiçek hastalıkları, keçi eiğır ağrısı, tuyurun difteri, kolera ve vebası hastalıklarının altmış gündendenberi hüküm sürmemiş olduğunu tasdik etmesi lâzımdır.

Madde — 5

Sığır vebası veyahut zatülcemb verrei muhitî hastalıklarından biri Âkit Taraflardan birinin arazi-

sinde baş gösterdiği takdirde mukabil Âkit Taraf (Kendi memleketlerindeki sağlık zabıtası kanununa uygun olarak) sirayet tehlikesi zail oluncaya kadar hayvan ve maddelerinin ve sirayete vasıta olabilecek şeylerin ithalini men veya tahdit etmek salâhiyetine maliktir.

Kuduz; sıhhat şahadetnamelerinde yazılı hayvanların bu hastalığın siyasetine maruz kalmamış olduğunu teyit etmesi lâzımdır.

Uyuz; bir köyde uyuz vakası müşahede edildiği takdirde bu köyün bu hastalıktan müteessir olan hayvan nevilerine hastalık zail oluncaya kadar menşe şahadetnamesi verilmeyecektir.

Ruam; ihraç edilecek hayvanatı feresiyye malleine edilecekler ve ayrıca malleine edildiklerine dair bir de şahadetnameyi haiz olacaklardır.

İşbu mallein şahadetnamesinde malleinin yapıldığı tarih ve mallein tatbik usulü yazılmış olacaktır. Mallein şahadetnameleri bir ay için muteberdir.

Durin; Tek tırnaklılara verilecek sıhhat şahadetnamelerinde bu hayvanların şahsan mezkûr hastalıktan sâlim oldukları ve menşesinde ve gerekse menşelerinin yirmi kilometre muhitindeki sahada en az kırk gündenberi hiç bir durin vakasına tesadüf edilmediği yazılacaktır.

Tederrün; ithal edilecek olan damızlık sığırlar azamî altı ay evvel tüberküline edildiklerini beyan eden ayrı bir şahadetname ile de mücehhez olmaları şarttır.

Antraks; aşılammamış hayvanlar kırk sekiz saatlik bir müşahede altına alınabilir.

Tarafeynin hudut muayene mevkileri bir birine yakın bulunduğu takdirde ihraç edilecek hayvanlar ihracatı yapan Devlet arazisinde ve veterinerinin muvacehesinde ithalâtçı Devlet veterineri tarafından muayene edilecektir.

Alâkadar iki veteriner tarafından muayene edilen hayvanlarda sarî bir hastalık teşhis edildiği takdirde bu hayvanlar ihracat yapan Devlet veterinerinin nezareti altında karantinaya tâbi olacaktır. İki memleketin veteriner servisleri arasında mutabakat hâsıl olmadıkça bu hayvanların ithaline müsaade edilmeyecektir.

Madde — 6

Tarafeynin hudut muayene mevkileri yekdiğerinden pek uzak olduğu takdirde hayvanların muayeneleri ithalâtçı Devlet veterineri tarafından yapılacaktır. Muayene edilen hayvanlar arasında sarî bir hastalık müşahede edilmedikçe bu hayvanların sevkiyatı men edilmeyecektir. Bulaşıcı hastalık müşahedesinde ithalât yapan Devlet veterineri kendi memleketinde carî hayvan sağlık zabıtası kanununda mevzu tedbirleri süratle alarak ihracatı yapan memleket hudut veterinerine keyfiyeti bildirir.

Hudut veterinerleri tedabir ittihaz etmek üzere merkez umum müdürlüklerini keyfiyetten haberdar edeceklerdir.

Hudut veterinerleri arasında çıkacak bütün ihtilâflar bu mukavelenin on beşinci maddesi hükümlerine tevfiikan halledilecektir.

Hayvanların adedi, alâmetleri ve markaları sıhhat şahadetnamesinde yazılı olanına uymadığı takdirde ithalât yapan Devlet veterineri yolda yorgunluktan vukua gelmesi muhtemel ziyatı nazarı dikkate alarak bu hayvanların kırk sekiz saat karantina altına alınmaları lâzım olup olmadığına karar verir.

Madde — 7

Âkit Taraflar (et, etmustahzaratı, taze mahsulâtı hayvaniye, süt, süt mütahzaratından başka) işbu mukavelenemeyi tasdik etmiş bulunan memleketlerden çıkan atideki mahsulâtı hayvaniyenin serbestce nakillerini kabul ederler:

A) İşlenmiş derileri tuzlanmış yahut kurutulmuş postekiler, tuzlanmış yahut kireç suyundan geçirilmiş yahut kuru ve zamklı deriler.

B) Kuru yahut kaynatılmış ve yumuşak aksamından ayrılmış bütün boynuzlar, zıflar, tırnaklar, pençeler, domuz dişleri ve dişler.

C) Yumuşak aksamından ayrılmış kuru veyahut kaynatılmış kemikler ile tazyikli su buharından geçirilmiş kemik tozları.

D) Ham ve kuru yapağı, yapağı kırıntıları ve debagathaneden çıkmış yapağlar ile muhtelif hayvanların kuru kılları. (Yele ve domuz kılları) ve her nevi kuru tüyler.

E) Tuzlu veyahut kuru bağırsak, mide: kurumesaneler.

F) Bu hayvan mahsüllerinin irsalâtı ne tarzda yapılırsa yapılsın (sandık, fiç, torba, denk) sıhhi şartlara uygun olması lâzımdır.

G) Yukarıki beş paragrafta sayılan aynı hayvan mahsüllerinden alâkalı Âkit Taraflarca Veteriner profilaksisi noktai nazarından kâfi görülen başka bir muameleye tâbi tutulanlar.

Sığır vebası, domuz vebası, hummai kılâi şarbon, çiçek ve antraks hastalıkları mevcut olduğu zaman Âkit Taraflar bu hastalıklara karşı kendi memleketlerini korumak maksadile bir menşe ve sıhhat şahadetnamesi istemek hakkını muhafaza ederler.

Madde — 8

Âkit Taraflar tek tırnaklıların, koyun, keçi ve tuyurun ve sığırların ve menşei hayvanî bileümle mahsülâtın transitine müsaade ederler. Şu kayıt ile ki transit edilen hayvanlar transiter memleketin Veteriner servisi tarafından muayene ve ihraç eden memleketin sıhhat şahadetnamesi vize edilebilir.

Madde — 9

Menşe memlekette sığır vebası, hummai kulâi ve sığırların zatülcemb verrei muhitî hastalıkları hüküm sürdüğü takdirde transiter taraf menşe memleketteki hastalığın vüsatini nazarı dikkate almak şartile işbu transiti men edebilir.

Madde — 10

Menşe memlekette sığır vebası zuhuru halinde sığırların et ve mahsullerinin transiti men edilebilir.

Madde — 11

Rampalar, hayvan ve maddelerini nakle tahsis edilen nakil vasıtaları ile aksamı ve sirayete vasita olabilecek her nevi eşya kullanıldıktan sonra veteriner servislerinin nezaret ve kontrolleri altında temizlenip dezenfekte edilecektir.

Madde — 12

Âkit Taraflar her ayın birinci ve on beşinci günlerinde iki dil ile (memleket dili ve fransızca) ve yeknesak olarak salgın hastalıklar belleteni çıkarmağa ve bunları veteriner merkez makamları ile doğrudan doğruya mübadele etmeği kabul ederler.

Salgınlar istilâi ve vahim bir şekil aldığı takdirde veteriner servisleri yekdiğerlerini telgrafla haberdar ederler.

Madde — 13

Hududun iki tarafında on beş kilometre derinliğindeki mıntaka hususî veteriner murakabesine tâbi « hudut mıntakası » olarak kabul edilir. Âkit Taraflar işbu hudut mıntakasındaki şehir ve nahiyelerin ve bu mıntakada bulunan büyük baş hayvanların birer listesini yekdiğerine vermek imkânına çalışacaklardır. Bu hudut mıntakasının veteriner makamatı kendi memleketlerinin sağlık zabıtası kanunu ile ihbarı mecburî olan hastalıkların seyirlerini en kısa vasıtalar ile yekdiğerlerine haber vereceklerdir.

Madde — 14

Hudut mıntakalarında salgın hastalıklardan biri vahim ve istilâî bir şekil aldığı takdirde Âkit Tarafların veteriner merkez servisleri yekdiğerlerini müstacel vesaitle haberdar etmeği kabul ederler. Âkit Taraflar işbu hastalığın söndürülmesi için icap eden tedbirleri müştereken alırlar ve malik oldukları bütün vesait ve şahısları ile yekdiğerine yardım imkânını aramayı kabul ederler. Bu maksatla Âkit Taraflar hudut mıntakasındaki veterinerlerine tesbit edilecek şartlar tahtında (laisser - passer) ler verilmesi arzusunu izhar ederler.

Madde — 15

Hudut veterinerleri arasında zuhur edecek ihtilâflar Âkit Tarafların veteriner merkez servisleri tarafından tayin edilecek hususî delegeler ile halledilecektir.

İşbu mukavelenamenin izah ve tatbikinde Âkit Taraflar arasında zuhur edecek ihtilâflar alâ-kadar Devletler tarafından tayin edilecek ikişer veterinerden müteşekkil komisyon tarafından halledilecektir.

Mezkûr ihtilâf işbu komisyonda halledilmediği takdirde hayvanların sarî hastalıklarına karşı mücadelede dair beynelmilel mukavelenamenin 9 ncu maddesinin ikinci parağrafına uygun olarak hal edilecektir.

Madde — 16

İşbu mukavelenamenin tasdikli suretleri imkân hâsıl olunca . . . . . teati edilecektir.

İşbu mukavele musaddak suretlerin teatisinden bir ay sonra meriyete girecek ve işbu tarihten itibaren iki sene muteber olacaktır.

Âkitlerden birisi tarafından mefsuhiyeti bildirilmediği takdirde yeni ikişer senelik müddetler için muteber olacaktır. Mefsuhiyeti bildiriş ancak altı ay sonra muteber olacaktır. Mefsuhiyetin ihbarı ile tarihi nota ile olacaktır.

Âkit Taraflar bu mukavelenameye; tecrübe neticesinde faydalı olduğu anlaşılan tadilâtın yapılması için, tetkik konferansları davet ve teşkil edebilirler.

PROTOKOL

Âkit Taraflar icabı halinde mümkün olduğu kadar süratle yaylak hakkında bir mukavelename projesi tetkik edeceklerdir.

Nümune (1)

Canlı hayvanlar için verilecek sıhhat beyannamesi

Sene   Ay   Gün

Şahadetnamenin verildiği yer : . . . . .
 Gönderenin, adı, soy adı, müessesenin adı : . . . . .
 Gönderenin adresi : . . . . .
 Hayvanların nevi ve cinsi : (. . . . .)

Hayvanların adedi (Yazı ile) :

Marka : . . . . .

Hayvanların çıktığı ve geldiği yer : . . . . .

Hududu geçtiği yer : . . . . .

Gideceği yer ve noktası : . . . . .

Mütemmim malûmat : . . . . .

Ben aşağıda imzası bulunan veteriner . . . . . işbu şahadetnamede yazılı hayvanların her türlü hastalıktan salim olduklarını ve sıhhatte bulduklarını elân meriyette bulunan . . . . . Veteriner mukavelenamesinin hükümlerine tevfikân tasdik ederek işbu sıhhat şahadetnamesini verdim.

Hükümet veterineri

İmza

Resmî mühür

Atların eşkâli . . . . . (Mukaveleye müracaat).

Numune (2)

Menşei hayvanî maddeler için verilecek sıhhat raporu

Sene

Ay

Gün

Şahadetnamenin verildiği yer : . . . . .

Gönderenin adı, soyadı, Müessesenin adı : . . . . .

Gönderenin adresi : . . . . .

Maddenin nevi ve cinsi : . . . . .

Nevi (Hazırlanışına göre) : . . . . .

Ambalaj : . . . . .

Adedi : . . . . .

Parça : . . . . .

Sıklet : . . . . .

Marka : . . . . .

Maddelerin çıktığı ve geldiği yer : . . . . .

Maddelerin gönderildiği yer : . . . . .

Hudut geçit yeri : . . . . .

Gideceği yer : . . . . .

Mütemmim malûmat : . . . . .

Ben aşağıda imzası bulunan Hükümet veterineri . . . . . yukarıda yazılı maddelerin her türlü hayvan salgın hastalıklarının bulunmadığı bir mntakadan geldiğini ve . . . . . mukavelenamesi hükümlerine uygun olarak işbu şahadetnamenin tanzim edildiğini tasdik ederim.

Hükümet Veterineri

İmza

Resmî mühür.

Cümhuriyet Reisliğine yazılan tezkerenin tarih ve numarası

: 22 - IV - 1941 ve 1/564

Bu kanunun neşir ve ilânının Başvekilliğe bildirildiğine dair Cümhur Reisliğinden gelen tezkerenin tarih ve numarası

: 24 - IV - 1941 ve 4/309

Bu kanunun müzakerelerini gösteren zabıtların cilt ve sayfa numaraları

Cilt Sayfa

: 16 3

17 28,61:62,88:89,96,116,116:119